

Σχολικό Σύστημα Προώθησης Θετικής Συμπεριφοράς (ΠροΘΕΣυ):

Η Διδασκαλία Κοινωνικών Δεξιοτήτων ως Βάση για Σχολική Πειθαρχία και Αύξηση Μαθησιακών Αποτελεσμάτων

Λευκή Κουρέα, Ph.D.

Στόχοι Συνάντησης

1. Ορίζετε τις κοινωνικές δεξιότητες
2. Εξηγείτε την αναγκαιότητα/χρησιμότητα τους
3. Περιγράφετε τα στάδια εφαρμογής κοινωνικών δεξιοτήτων
4. Εφαρμόζετε 2 από αυτά τα στάδια
5. Περιγράφετε τα στάδια διδασκαλίας κοινωνικών δεξιοτήτων

Εισαγωγή

- Τα σχολεία της Κύπρου γίνονται ολοένα και πιο ποικιλόμορφα (γνη, 2014)
 - Αύξηση μαθητών με ποικίλες μαθησιακές και κοινωνικο-συναισθηματικές/συμπεριφορικές ανάγκες (π.χ., παιδιά υψηλού ρίσκου για σχολική αποτυχία, μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, αλλόγλωσσοι μαθητές, παιδιά από χαμηλό οικογενειακό ΚΟ υπόβαθρο)
- Αυξητική τάση μαθητών που παραπέμπονται στην ΥΕΨ λόγω προβλημάτων μάθησης ή/και συμπεριφοράς

Ποια η σχέση προβλημάτων μάθησης και συμπεριφοράς;

Κυπριακή πραγματικότητα και μαθητές με αναπηρία

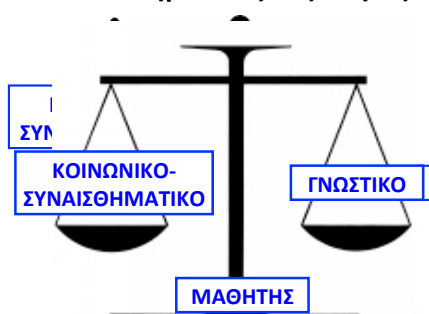
Αντίκτυπο προβλημάτων συμπεριφοράς

διακοπή μαθήματος, διατάραξη της σχέσης εκπαιδευτικού-μαθητή, αναστάτωση σχολικού κλίματος

- Παραπομπές στην ΥΕΨ εξαιτίας προβλημάτων συμπεριφοράς (συμπεριλαμβανομένων των συναισθηματικών): **36%**
 - 66.6% είναι αγόρια
 - 62% προέρχεται από την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση
- Παραπομπές για μαθησιακά προβλήματα (συμπ. γλώσσας και δυσλεξίας) με 35.3% (γνη, 2014)

Μαθητής = Γνωστικές + Κοινωνικο-συναισθηματικές δεξιότητες

Γιατί δεν προσεγγίζουμε με τον ίδιο στοχευμένο τρόπο διδασκαλίας τις κοινωνικές δεξιότητες όπως κάνουμε με τις γνωστικές;

Κοινωνικές Δεξιότητες και Σχολείο

- Το σχολείο είναι μικρόκοσμος της κοινωνίας, όπου μαθητές και εκπαιδευτικοί
 - Εργάζονται
 - Παίζουν
 - Τρώνε
 - Συμβιώνουν για 5.5 ώρες/μέρα, 5 μέρες τη βδομάδα και >200 μέρες/χρόνο

Βασικές Παραδοχές

- Ως εκπαιδευτικοί δεν έχουμε τον έλεγχο στο οικογενειακό περιβάλλον και στην προσωπικότητα του μαθητή
 - Δεν μπορούμε να «αναγκάσουμε» τους μαθητές να αποκτήσουν γνώσεις και να ενεργούν

ΟΜΩΣ

- Μπορούμε να σχεδιάσουμε σχολικά περιβάλλοντα που να αυξάνουν τις πιθανότητες οι μαθητές να βελτιώσουν τη μαθησιακή και κοινωνική τους επίδοση
 - Περιβάλλοντα που διακρίνονται από συγκεκριμένο **ομαδικό σχέδιο δράσης που στηρίζεται σε επιστημονική βάση και εφαρμόζεται με συστηματικότητα και ακεραιότητα (ποιότητα ελέγχου)**

(Lewis & Mitchell, 2015)

Σχολικό Σύστημα Προώθησης Θετικής Συμπεριφοράς (ΠροΘΕΣυ)

Ένα θεωρητικό πλαίσιο ή προσέγγιση που:

- ακολουθεί τη λύση προβλήματος
- προωθεί την εφαρμογή
 - **Επιστημονικά τεκμηριωμένων στρατηγικών** για βελτίωση
 - της **μαθησιακής και κοινωνικής συμπεριφοράς**
 - **ΟΛΩΝ** των μαθητών
- Προσφέρει πολυεπίπεδη στήριξη

Κοινωνικές Δεξιότητες

- Είναι δεξιότητες και συμπεριφορές που η κοινωνία κρίνει κατάλληλες για την ενσωμάτωση του ατόμου στο κοινωνικό σύνολο. Συμπεριφορές που αυξάνουν την πιθανότητα να αναγνωριστούν από άλλους και βοηθούν το άτομο να αποκτήσει την ανεξαρτησία του.
- Για παράδειγμα...

Α' ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
ΠροΘΕΣυ: ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ

Αξίες	Τάξη	Αυλή	Σχολικοί Χώροι	Κυλικείο	Τουαλέτες
ΣΕΒΑΣΜΟΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Είναι ενεργός ακροατής • Χρησιμοποιώ ευγενικές λέξεις • Κρατώ το επίπεδο της φωνής μου από 2 ως 2. • Σπρώχνω το χέρι. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ακολουθώ τις οδηγίες του παιδαγωγού. • Χρησιμοποιώ ευγενικές λέξεις • Κρατώ το επίπεδο της φωνής μου μέχρι το 3. 	<ul style="list-style-type: none"> • Κρατώ το χέρι και τα πόδια στον εαυτό μου. • Χρησιμοποιώ ευγενικές λέξεις • Κρατώ το επίπεδο της φωνής μου από 0 ως 1. 	<ul style="list-style-type: none"> • Κρατώ χέρι και πόδια στον εαυτό μου. • Χρησιμοποιώ ευγενικές λέξεις • Κρατώ το επίπεδο της φωνής μου από 0 ως 2. • Δίνω προτεραιότητα στα μικρότερα παιδιά. 	<ul style="list-style-type: none"> • Κινητά 3 φορές τη μέρα και περιμένα. • Χρησιμοποιώ ευγενικές λέξεις • Κρατώ το επίπεδο της φωνής μου από 0 ως 1. • Πινακίδα υπομονετικά τη σειρά μου.
ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ	<ul style="list-style-type: none"> • Μπαίνω στην τάξη μόλις χτυπήσει το καδουκί. • Ακολουθώ τις οδηγίες του δασκάλου μου. 	<ul style="list-style-type: none"> • Πινακίδα τρώω και μετά παίζω. • Ρίχνω το σκουπίδι στον κάδο. • Συνεργάζομαι στο τραγούδι. • Επιστρέφω τα παιχνίδια στη θέση τους. • Διατηρώ τον ποταμάκι μου. 	<ul style="list-style-type: none"> • Πραγματικά σέβομαι στον παιδαγωγό μου. • Ακολουθώ τις οδηγίες • Διατηρώ τη θέση μου στη γραμμή της τάξης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Φωνάζω αποφασιστικά και ήφησηρα. • Περιμένω υπομονετικά στη γραμμή 	<ul style="list-style-type: none"> • Δεν μιλάω πριν το κανόνι. • Πινακίδα χαράς στο καδουκί. • Αναφέρω σε ενδεχόμενα οπουδήποτε όραμα ή έκκληση ή παράνομη χρήση.
ΑΣΦΑΛΕΙΑ	<ul style="list-style-type: none"> • Ζητώ άδεια όταν θέλω να σηκωθώ από τη θέση μου. • Διατηρώ τον ποταμάκι μου. • Χρησιμοποιώ υλικά και εργαλεία με προσοχή. 	<ul style="list-style-type: none"> • Πάω στους επιτρεπόμενους χώρους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Κρατώ την φωνή μου ήφησηρα. • Περιμένω αβίαστα και προσεκτικά. • Κρατώ μπροστά μου. 	<ul style="list-style-type: none"> • Μένω ένα βήμα πίσω από την μπροστινή μου και του σφηνά στον χώρο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Κλείνω καλά τη βρύση. • Πινακίδα φορές το σαπούνι και κούβι ένα φορά κομμάτι χαρτί.

ΚΟΙΝΕΣ ΑΞΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ σε ΟΛΕΣ τις ΤΑΞΕΙΣ

ΣΕΒΑΣΜΟΣ	ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ	ΑΣΦΑΛΕΙΑ
<ol style="list-style-type: none"> Είμαι ενεργός ακροατής. Χρησιμοποιώ ευγενικές λέξεις. Σηκώνω το χέρι. Κρατώ το επίπεδο της φωνής μου από 0 ως 2. 	<ol style="list-style-type: none"> Μπαίνω στην τάξη μόλις χτυπήσει το κουδούνι. Ακολουθώ τις οδηγίες του δασκάλου μου. 	<ol style="list-style-type: none"> Ζητώ άδεια όταν θέλω να σηκωθώ από τη θέση μου. Διατηρώ τον αυτοέλεγχό μου Χρησιμοποιώ υλικά και εργαλεία με προσοχή.

Άλλα παραδείγματα

Νηπιαγωγείο/ Προδημοτική	Δημοτικό	Γυμνάσιο/Λύκειο
<ul style="list-style-type: none"> Φιλία (χαίρετώ όλους, περιμένω τη σειρά μου, μοιράζομαι, προσφέρω βοήθεια) Διαχείριση συναισθημάτων (γνωρίζω τα συναισθήματα, αντιμετωπίζω τον φόβο, μοναξιά, ενσυναίσθηση) Εναλλακτικοί τρόποι για επιθετικότητα (πείραγμα, δέχομαι τις συνέπειες, θυμός, λύπη, πρόβλημα) Διαχείριση Στρες (λάθη, ειλικρίνεια, λέω "όχι!", δέχομαι το "όχι") 	<ul style="list-style-type: none"> Φιλία (συστήνομαι, ξεκινώ συζήτηση, ολοκληρώνω συζήτηση, συμμετέχω σε παιχνίδι, μοιράζομαι, απολογούμαι) Διαχείριση συναισθημάτων (γνωρίζω τα συναισθήματα, αναγνωρίζω των άλλων, αντιμετωπίζω τον φόβο, μοναξιά, ενσυναίσθηση) Εναλλακτικοί τρόποι για επιθετικότητα (αυτο-έλεγχος, πείραγμα, διαπραγματεύομαι, χειρίζομαι κατηγορίες, ζητώ άδεια) Διαχείριση Στρες (ανία, δέχομαι την ήττα, αποτυχία, ειλικρίνεια, λέω "όχι!") 	<ul style="list-style-type: none"> Φιλία (διακόπτω άλλους, φιλοφρονώ, διακόπτω, Διαχείριση συναισθημάτων (γνωρίζω/εκφράζω τα συναισθήματα, αντιμετωπίζω τον θυμό άλλων, μοναξιά, επαινών εαυτό) Εναλλακτικοί τρόποι για επιθετικότητα (βοηθά άλλους, μοιράζομαι, αντιδρώ στο πείραγμα, αυτοέλεγχος) Διαχείριση Στρες (εκφράζω παράπονο, υπερασπίζω φίλο, σπασίματος)

Γιατί να διδάσκουμε κοινωνικές δεξιότητες;

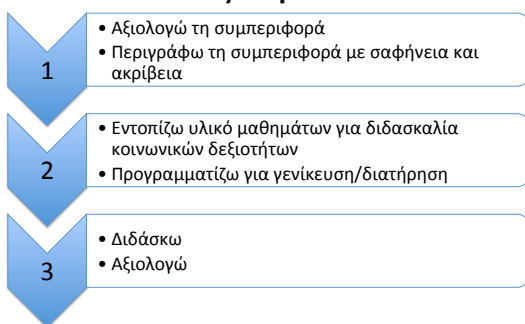
- Θετική συσχέτιση μεταξύ μαθησιακής επίδοσης και συμπεριφοράς
- Κοινωνικές δυσκολίες συμβάλλουν στην αύξηση αντιπαραθέσεων με συνομηλίκους καθώς και με ενήλικες
- Αντιμετώπιση αντιπαραδειγμάτων από το ευρύτερο πλαίσιο (ΜΜΕ, γειτονιά)

Οι κοινωνικές δεξιότητες...

- Εξαρτώνται από το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο
- Προωθούν την αλληλεπίδραση
- Συμπεριλαμβάνουν λεκτικές και μη-λεκτικές συμπεριφορές

Για παράδειγμα...

Πορεία Εφαρμογής Κοινωνικών Δεξιοτήτων

Αξιολογώ κοινωνική επίδοση

- Μέσω παρατήρησης σε ελεύθερο παιχνίδι στην αυλή ή ομαδικές δραστηριότητες στο μάθημα
- Μέσω συζήτησης με εκπαιδευτικό τάξης

Ορισμός Συμπεριφοράς

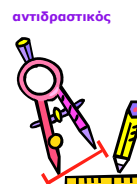
- Είναι ξεκάθαρη η περιγραφή της συμπεριφοράς;
- Μπορεί κάποιος άλλος να δώσει παρόμοια περιγραφή;
- Αν κάποιος διάβαζε την περιγραφή της συμπεριφοράς, θα ήταν σε θέση να την ονόμαζε;

Παρατηρήσιμη συμπεριφορά είναι μετρήσιμη

Μετρήσιμη

τεμπέλης
αγενής
βρίζει
εκτός θέσης

αντιδραστικός
ενοχλεί

Μη μετρήσιμη

μιλά χωρίς να περιμένει τη σειρά του
δεν συγκεντρώνεται
μπλέκεται σε καβγά

ανυπάκουος ολοκληρώνει την εργασία

Αντικειμενική και μετρήσιμη περιγραφή...

Αντικειμενική

Μιλά στη σιωπηρή εργασία

Μοιράζει φυλλάδια

Βιάζεται να ολοκληρώσει την εργασία

5 φορές/μέρα

Μερικές φορές

Κάθε 10 λεπτά

2 φορές/περίοδο

Υποκειμενική

Σπάνια

Επαναλαμβανόμενα

1 ή 2 φορές τη βδομάδα

Ακουμπώ στην καρέκλα

Ενοχλώ τον διπλανό

Συνεχώς

Χτυπώ το μολύβι στο θρανίο

Περιγραφή Συμπεριφοράς

Πόσο συχνά συμβαίνει;

Συχνότητα

Ένταση

Διάρκεια

Πόσο διαρκεί;

Πλαίσιο

Πόσο ακραία είναι;

Κάτω από ποιες συνθήκες προκύπτει;

Δραστηριότητα 1

Ορίζω την προκλητική συμπεριφορά

Περίπτωση Α – Μάριος

- Όταν ο εκπαιδευτικός δώσει την οδηγία, ο Μάριος δεν ξεκινά αμέσως.

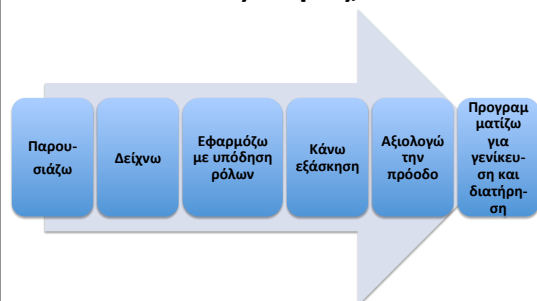
Περίπτωση Β – Νένα

- Στο μάθημα η Νένα διακόπτει την δασκάλα συνεχώς

Προγραμματίζω για γενίκευση/διατήρηση

- Σε ποιους σχολικούς χώρους;
- Με ποιους μαθητές;
- Με ποιους εκπαιδευτικούς;
- Σε ποιες διδακτικές περιόδους;
- Για πόσο καιρό;

Πώς διδάσκουμε τις κοινωνικές δεξιότητες;

Πώς διδάσκουμε τις κοινωνικές δεξιότητες;

- Εφαρμόζοντας το μοντέλο της άμεσης διδασκαλίας (direct instruction model)
 - Στηρίζεται στη μοντελοποίηση, καθοδήγηση και ανεξάρτητη εξάσκηση

Σχέδιο Μαθήματος Κοινωνικών Δεξιοτήτων

1. Αναφέρω στον μαθητή την κοινωνική δεξιότητα (Ονομάζω τον κανόνα στον μαθητή).
2. Εξηγώ την αναγκαιότητα διδασκαλίας της συμπεριφοράς (Συζητώ από κοινού με τον μαθητή για τη λογική και την κοινωνική χρησιμότητα της αναμενόμενης συμπεριφοράς).
3. Παρουσιάζω την κατάλληλη συμπεριφορά (Παρουσιάζω τα βήματα του κανόνα μέσω παρουσίασης στο πρόγραμμα PowerPoint με εικόνες ή σε πόστερ).

Σχέδιο Μαθήματος Κοινωνικών Δεξιοτήτων

4. Παρουσιάζω σενάρια με παραδείγματα και αντιπαραδείγματα (Συζητούμε με τους μαθητές παραδείγματα και αντιπαραδείγματα του κανόνα. Διόρθωση αντιπαραδειγμάτων).
5. Γίνεται υπόδειξη ρόλων (μαθητές μεταξύ τους, μαθητές-εκπαιδευτικός).
6. Ολοκληρώνω μάθημα με αξιολόγηση (φύλλο εργασίας).

Παράδειγμα Σχεδίου Μαθήματος

«Ακούω τον ομιλητή»

Δραστηριότητα 2^η

Διδάσκω την εναλλακτική συμπεριφορά

Περίπτωση Α – Μάριος • Όταν ο εκπαιδευτικός δώσει την οδηγία, ο Μάριος δεν ξεκινά αμέσως.	Περίπτωση Β – Νένα • Στο μάθημα η Νένα διακόπτει την δασκάλα συνεχώς

Διδάσκω γενίκευση/διατήρηση

- Εμπλέκω στο μάθημα συμμαθητές
- Συμμετέχουν εκπαιδευτικοί
- Το μάθημα γίνεται στην αυλή, σε εργαστήριο, σε άλλη τάξη, στο διάδρομο
- Ενσωματώνω σύστημα ενίσχυσης εκτός τάξης

Αξιολόγηση προτιμήσεων μαθητών

Κλάσας Α

Όνομα: _____ Τάξη: _____

Βάλε σε κύκλο 6 πράγματα που θα ήθελες να κοφίσεις.

Option A	Option B	Option C

• Δίπλες ποτε βοηθάει σου για να πάρει η μάχη σου κερδιστά βραβεία

Διδάσκω γενίκευση/διατήρηση

- Εμπλέκω στο μάθημα συμμαθητές
- Συμμετέχουν εκπαιδευτικοί
- Το μάθημα γίνεται στην αυλή, σε εργαστήριο, σε άλλη τάξη, στο διάδρομο
- Ενσωματώνω σύστημα ενίσχυσης εκτός τάξης
- Εφαρμόζω σύστημα αυτο-ελέγχου συμπεριφοράς

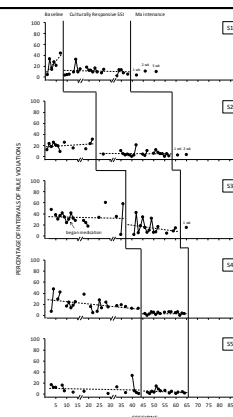
Παράδειγμα κάρτας αυτο-παρακολούθησης

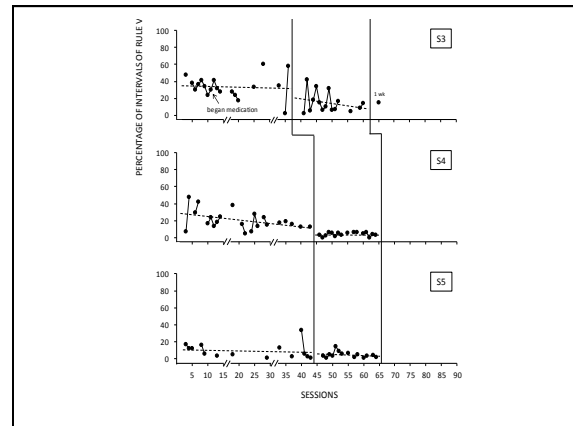
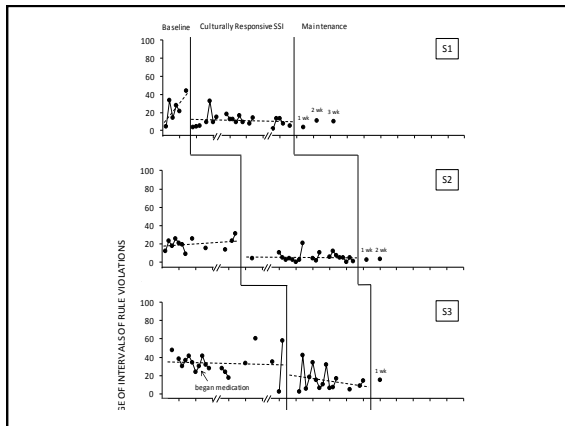
Greeting Behaviors	MON	TUE	WED	THU	FRI
1. Look in the eyes.	M	A			
2. Smile.	M	A			
3. Say "Hi"	M	A			
4. Use a friendly voice	M	A			

Κύρια Μηνύματα

- Η συνεχής έμφαση σε χρόνια προβλήματα συμπεριφοράς αυξάνει τα προβλήματα συμπεριφοράς και δεν συμβάλει στην πρόληψη
- Η πρόληψη εστιάζεται στο ότι οι κοινωνικές δεξιότητες **διδάσκονται** με παρόμοιο τρόπο όπως οι μαθησιακές δεξιότητες

Kourea, Lo, Collins, & Werunga (2016)

Every kid needs a champion!

<https://www.youtube.com/watch?v=SFnMTHhKdkw>

"Every child deserves a champion: an adult who will never give up on them, who understands the power of connection and insists they become the best they can possibly be."

- Rita Pierson, Educator

Ευχαριστώ!
Περισσότερες πληροφορίες:

Λευκή Κουρέα
 klefki@ucy.ac.cy

www.ucy.ac.cy/cyrbis/
 (Κεντρική Σελίδα/ Αποτελέσματα/
 Παρουσιάσεις)